

אצו צוד יהי' הדנין
דנין עצי עץ
ע' יסופי התורה
והאצוה
דחיי' אלושתי' ק'פ

תשורה

משמחת נישואין של
לוי יצחק ומרים רמה שיחיו
דייטש

יום ב' י"ט שבט תשס"א

הוראות, מנהגים וסיפורים

שפע של הוראות כלליות ופרטיות העניק הרבי בתחום השידוכין והנישואין, מהם למדים אנו על התייחסות לפרטי-פרטים בגשם וברוח ✦ הדברים ראו אור בשורת ספרים וליקוטים שהבולט בהם "ליקוטי הוראות בענייני שידוכים ונישואין"¹ ברשימה שלפנינו באו ניצוצות שנתגלו לאחר מכן ✦ יש לציין שרובם ככולם בא מרשימות פרטיות או ממה שבעלי המעשה סיפרו או רשמו לעצמם מהיחידויות וכו"ב, ואף שנהזרו לדייק בלשון הרב, בכל זאת יתכן שיהיו אי דיוקים וכו', ולכן זה על אחריותם בלבד ✦ הליקוט נערך לפי תהליכי הנישואין.

עניני שידוכים

הלכה צריך לקיים בשמחה!

מעשה בבחור שקיבל הוראה מהרבי לעסוק בעניני שידוכים, והשיב לרבי בכתב כי הוא חושש מכל הנושא. ליד המילים שבהן כתב את חששו, רשם הרבי חץ שהפנה אל הסימן השאלה וסימן קריאה, וכתב: ה"ז פס"ד בשו"ע וצ"ל [הרי זה פסק-דין בשולחן ערוך וצריך להיות] בשמחה.

בנין (עדי עד) צ"ל על יסוד....

בשנת תשל"ד נכנס בחור ליחידות אצל הרבי, וגילה מהותו, ואמר שרוצה להתחתן. ענה לו הרבי: "דו ווילסט תתונה האבן או דו האסט דאך ניט דעם יסוד אין לעבן. מען לאכט פון דאך פון דיר. אפי' דער יצר הרע, דער כסיל, לאכט אויך פון דיר. דו האסט יעצט די טעג צו איבערטראכטען וואס איך זאג דיר, זאלסט זיצען און לערנען און בעטן די הנהלה א סדר אויף א גאנצען טאג. טאמער דו ווילסט ניט, זאלסטו פאקען די פעקלאך און פארען אין ארץ ישראל שלאפען."

אלו שישבו בי'אלי' למעלה יכלו לשמוע את הדברים שצעק על הבחור. כשהגיעה היחידות לקיצה והבחור עדיין התמהמה בחדר, נכנס המזכיר לחדר ע"מ לזרזו, וראה את הבחור צמוד לקיר האחורי מרוב הפחד והיראה. והיה כמהופנט והיה צורך לסייע לו לצאת מהחדר....

(מפי בעל המעשה)

"תכנית מעשית בנוגע לפרנסה"

לפנינו מענת הרבי לח. ב. ה. אשר שאל הרבי אודות הצעה בשידוכין שיש לו והרבי כותב לו שהיות הוא לא מתכנן ללמוד בכולל צריכים תכנית מעשית בנוגע פרנסה מקודם. וזלה"ק.

אברהם
23.11.53
ההצעה להתיישב בארץ ישראל
היא מעשית וצריכה
לפרנסה. אין צורך
במקדמים.

"אזכיר עה"צ. המדוברת תחי' - היא בעלת הרבה מעלות, ומצד זה - יש להתענין בהצעה וביתר. לאידך גיסא - כיון שלא יכנס לכולל הרי צריך להיות תכנית מעשית בנוגע לפרנסה, אין צ"ל הבפומ"מ תומ"י, אבל צ"ל הצעה מעשית במה ואיך ואיפוא וכו' - מקודם.

אדם הוא לא 'מחשב'

פעם כשנכנס א' מאנ"ש ליחידות, אמר לו הרבי [בנוגע לשידוכין]: "מדארף ניט אריינגיין אין מתמטיקה, א מענטש איז ניט ווי א קאמפיוטר, אז אלץ דארף זיין א הונדרעט פראצענט פורפעקט, דו

¹ וכן יש לעיין ספר "שמחת עולם" ועוד.

תשורה משמחת נישואין של לוי יצחק ומרים דייטש

אהבה ונישואין בדרך משמעותית.

יצאתי מחדרו של הרבי, מאושרת מאוד. הרבי ידע איך להתדבר עם בחורה צעירה הווה וחלומה. הוא ידע מה ואיך לומר א". מלותיו, שיצאו מהלב, נכנסו עמוק ללבי. זהו הרבי שלי.

הכנה לחתונה

'ווארט' עדיף על 'תנאים'

עד שנת תשי"ד או תשט"ו נהגו אנ"ש והתמימים שי' לעשות 'תנאים' (במקום לעשות "לחיים" או "ווארט"). באותה תקופה שאל משהו אצל הרבי על-דבר עריכת תנאים במשפחתו. הרבי ענה לו (וכמדומה שאמר ששמע כן מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ) שטוב יותר וכדאי לא לעשות תנאים, אלא 'ווארט' עם קנין. הטעם לזה, אמר שבאם חס ושלום מאיזו סיבה שהיא ירצו לבטל הנישואין, 'קל' יותר באם יהיה רק 'ווארט' מאשר לאחר כתיבת התנאים וחתימת העדים וכו'. והוסיף, שאת התנאים יעשו בסמיכות להחופה.

(הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גראנער)

"תפארת ריקנים"

א' מאנ"ש כתב לרבי שבימים אלו עושה "ווארט", וקיבל מענתו הק': **יהא בשעטומ"צ בכל, אזכיר עה"צ.** הנ"ל כתב עוד שזה יהי' באופן המתאים וכו', וע"ז קיבל מענתו הק': **הוא היפך הנהוג לאחרונה בין אנ"ש שי' לבזבז ע"ז ממונם אבי אריבער שפרינגען די שכינתה וככל שהשכנה היא פוסט יותר - מגרה היצה"ר להכנס לחוב גדול יותר ובלבד להראותם אז מען איז אויך פוסט און נאך מער ובמילא צריך למלאות הריקנות בדברי "תפארת ריקנים" כו', אזכיר עה"צ.**

בסמיכות ל"הווארט" אמר לו הרבי: "שיתן לו - בל"נ (ממון) בתור השתתפות, על ה"ווארט" ושיהי' בשמחה ובטוב לבב".

(מרשימות רמ"א שי' זליגסון, שבט תשל"ט)

להגיע ממרחקים

א' מאנ"ש שהוא מרא דאתרא במקום פלוני, כתב לרבי האם יכול לבוא לשמחה - ווארט - במשפחתו ב"קראון-הייטס" וענה לו הרבי "מכיון שכבר מתקרב (פורים ו) פסח מתאים בשבילו להשאר שם.

(מרשימת רמ"א שי' זליגסון, התחלת אדר תשל"ט)

אליין ביסט ניט פורפעקט" וסיים: "ביי אונז אין ליובאוויטש זאגט מען ניט קיין מוסר" הרבי חייך חיוך רחב, והמשיך: "צום ערשטען, הערט מען זיך ניט צו..."

(הת' ח"א הכהן בריסקי)

ראי' למרחקים

בעל תשובה א' הי' רווק זמן רב ולא מצא שידוך, לאחר זמן מצא שידוך, וכתב על-כך לרבי, ענה לו הרבי: "לא כדאי", והנ"ל כמובן ביטל את השידוך. לאחר זמן נודע להבחור שיש פסול ביחוסה והיא אינה יהודיה.

אהבה אמיתי

להלן קטעים מיחידות למרת ת. ש. תחי'. מתוך כתבה שנדפסה לפני כמה שנים ב"ירחון נשי חב"ד" (נ.י.) תחת הכותרת "יחידות עם הרבי" (-באנגלית. וכאן בא ב'תרגום חופשי")

'אהבה' הסביר הרבי, זה לא כמו שמתואר ב'ספרי רומן' רומנטיים (ROMANTIC NOVELS). זה לא הרגש המדהים והמסנוור שמצויר ב'סיפורי אהבה' (ROMANCE).

"ספרים אלו לא מבטאים חיים אמיתיים" אמר. "זה עולם דמיוני עם רגשות מעושות. 'ספרים אלו, כשמם כן הם - דמיונות, אבל בחיים ריאליים זה שונה לגמרי".

אז, כמו אב לבתו, הרבי התחיל להסביר לי את המשמעות של אהבה אמיתית.

דיברתי עם הרבי בקשר לכמה הצעות שהוצעו לי (לשידוך), והסברתי לרבי למה אף א' מהם לא מושך את לבי.

הרבי הסביר לי ש"אהבה, זה רגש שכוחו מתרבה במשך החיים. זה להתחלק עם, אכפתיות, ולכבד אחד את השני. זה לבנות חיים ביחד, משפחה ובית.

"האהבה שמרגישים ככלה צעירה", המשיך, "זה רק ההתחלה מאהבה אמיתית. וע"י המעשים הקטנים בחיי היום יום, האהבה גודלת ומתחזקת".

"ולכן", המשיך, "האהבה שמרגישים אחר חמש או עשר שנים, זה התחזקות איטית של הקשר. כששני חיים מתאחדים כאחד, עם הזמן מגיעים לפסגה שכל שותף לא יכול עוד לדמיין 'חיים' בלי שותפם בצידם".

בבת צחוק, הרבי אמר לי לשים הצידה כל הדמיונות שקיבלתי מקריאתי בס' הנ"ל, ולראות

"דמי הטראסק יתן לצדקה"

לפנינו מענת הרבי לא' מבני משפ' ש. אודות מסיבת ה"ווארט" (תשמ"ו): "בשלשה או בעשרה וכו' - ההסופה - דמי הטראסק בלע"ז - יתן לצדקה. לנוהגין כאנ"ש שי' - בלא טראסק חיצוני. אעה"צ."

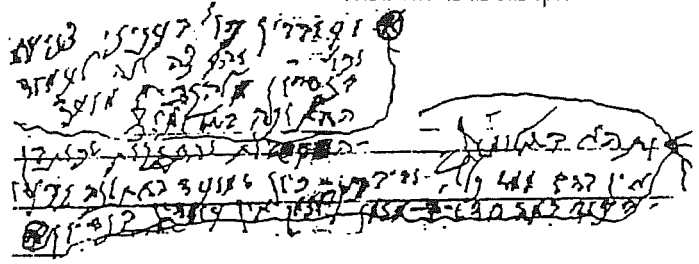
הרבי ניגש לעבר השולחן, התיישב על כסאו ואמר: "נישט טרעפען זיך אדער רעדן אויפן טלפון מער ווי איין מאל א וואך, און ווייניקער מאכט אויך ניט אויס..." ואח"כ דיבר בחריפות רבה נגד התפועה של נטילת תמונות של החתן והכלה ביחד, "ס'איז געווארן א פריצות אז מ'ישטעלט זיך נאך דעם ווארט צוזאמען די חתן כלה און מ'נעמט בילדער און נאך אין א סטודיו וכו'", ואמר שמעוד לא שבע רצון מזה וביקשני לפרסם בשמו את שני הענינים הנ"ל.

לעמוד בנסיון ולהקדים החתונה

ידועה ומפורסמת שיטתו של הרבי, שאין להאריך את הזמן שבין קשרי השידוכין לחתונה, אלא לקצרו ככל האפשר (ראה בנושא זה "שערי הלכה ומנהג"). המענה שלפנינו הוא לא שנתעוררו אצלו בזמן זה ספיקות מסויימים, והרבי עונה שסיבתן היחידה היא הפריצה בעניני צניעות שנוצרה כתוצאה מהזמן המאוחר לו נקבעה החתונה, והעצה היא - הקדמת מועד החתונה:

לטוס במטוס א' - היפך הצניעות

בשנים הראשונות כשהרבי הי' עדיין מסדר קידושין הי' פעם חתן וכלה שחזרו מהווארט שלהם שהי' באיזה מדינה בארצות הברית לניו-יורק ביחד באותה טיסה, וכשנודע על-כך להרבי, ביטל את השתתפותו בהחתונה (הסידור קידושין), ועד-כדי-כך דלפני החופה (החופות כרגיל נערכות ליד חדרו הק') נסע הרבי לביתו והורה לי להודיענו "ווען די עולם וועט פאנאנדער גייען".

(הרה"ת ר' יהודה-לייב שי' גראנער)

זהירות קודם החתונה

חתן א' נכנס עם הכלה ליחידות. אחר כך נכנס אביה והרבי שאל אותו מדוע לא ציינתם בפתק את שם בתכם הכלה. השיב האב: בתי השתדכה זה עתה וכבר נכנסה ליחידות עם החתן.

ותהא בשטומו"צ - המחשבות והספקות שכותבן אין בהם ממש כלל, וסיבתן - כיון שמועד החתונה קבעו בעוד כמה חדשים - מזמן לזמן אין עומדין בנסיון ועוברין כ' בעניני צניעות וכו' - והעצם לזה לעמוד בנסיון ולהקדים מועד החתונה בשטומו"צ.

הרבי השיב על-כך: מה שנאמר "כי יקח איש אשה וגו'" מוסב על אחרי הנישואין (מה שאין-כן לפני זה).

"ד' בבות" ב"ווארט"

בשלהי תמוז תש"נ שאל אחד מאנ"ש אם אפשר לנגן ניגון "ד' בבות לרבנו הזקן ב"ווארט" ענה לו הרבי: שייך לרב פס"ד².

הכנות לחתונה - כיצד?

"בהכנות לחתונה מצינו בהלכה שהחתן והכלה עושים כמה ענינים כהכנה לחתונה, למרות שהרבר כרוך בטירתה הרי זו מצוה לענין הקשור בשמחה עוד קודם שמחת החתונה עצמה".

להצטלם לפני החתונה

מספר הרה"ת ר' יהודה-לייב שי' גראנער:

דברי הרבי בהתוועדות שבת פרשת וישלח תשמ"א.

כשנהייתי חתן בשנת תשי"ד, נכנסתי פעם לחדרו הק', והרבי בדיוק עמד אז ליד החלונות, שאלתי כמה שאלות וביניהם, כמה פעמים מותר לחתן להיפגש עם הכלה וכו'.

למה כוונת הרבי באומרו "הכנות לחתונה"? ובכן, משני המקרים הבאים אנו למדים כי כמה פירושים לדבר, לכל אחד על-פי עניינו:

מעשה בחתן אחד שנכנס ליחידות' והרבי התעניין אם כבר עשה את ההכנות לחתונה? החתן החל להתאונן שאיננו עוסק בעובדת התפילה כרבעי, וגם אינו שקוע די בלימוד התורה. שאלו הרבי: מקום מגורים יש לכם? - בכך כיוונתי בשאלתי אודות

² ואכן אז הרה"ג ר"א שי' אודאבא, פסק שמכיון שזה שמחה חדשה וכו', הרי אפשר לנגן ניגון זה.

חתונה ב'וד' מנחם-אב

ועוד מעשה משנת תש"נ שהי' חתונה בי' (אור ל"א) מנחם-אב כלילה, ועל ההזמנה ליד התיבות "מנ"א הוסיף הרבי: "אחר חצות היום"

לימוד ענינים מיוחדים

לחתן שנכנס ליחידות אמר הרבי, שילמד את המנהגים שנכתבו ב"אגרות לוי יצחק" בקשר לחתונה הרבי.

בכמה מקומות (אג"ק ח"ז ע' שס"ב, ח"י ע' ת. ועוד) כתוב אודות מה שיש לחתן ללמוד ולסיים קודם החופה, ספר ראשית חכמה שער הקדושה פט"ו, ובימים הסמוכין לימי הנישואין ללמוד גם פרקים ט"ז, י"ז. בזה סיפר הרב ז. שבהיותו ביחידות קודם חתונתו קיבל הוראתו הק': שיעבור (על הנ"ל) במהירות – לפי ערך, ופעם ב' בסמיכות לחתונה – לדעת היטב. (וסיפר שאז כמה קיבלו הוראה זו).

סוף מעשה במחשבה תחילה

ידוע ומפורסם הוראת הרבי, שהחתן מסדר לימודיו באופן אשר עוד קודם החתונה יקבל סמיכה (לרב), סיפר הרה"ח ר' שלמה שי' זרחי, ממשפיעי תורת"ל המרכזית שבהיותו ביחידות זמן קצר לפני חתונתו, אמר לו הרבי: "עצט פאר'ן חתונה פארנעמען זיך מיט די פארהער? מ'דארף דאך לערנען די דינים און חסידות, און וועסטו מחליט זיין אויף א צייט וואס וועסטו פארהער'ן נאכן חתונה (והתבטא: אזוי ווי זעקס וואכן נאכן חתונה, און אז מ'רעט אויף דעם פאר'ן חתונה, איז דאס פונקט אזוי ווי מ'האט ארויס סמיכה פארן חתונה". [= עכשיו קודם החתונה להתעסק עם מבחנים? תשאר א"ז בצד ותיבחן אחרי החתונה, ואמר: לערך ששה שבועות אחרי החתונה, וכשמדברים ע"ז לפני החתונה, זה כאילו שעברו את הסמיכה לפני החתונה].

עצת יודי

ר' ת. פ. שי' סיפר: כשנהייתי חתן, הרבי שלח אותי לצרפת ללמוד בהישיבה שבברינוא כדי שלא נהיה (אני והכלה) באותו מקום, והרבי אמר לי אז שהוא יודיע לי מתי לחזור. הגיעו כמה שבועות לפני החתונה והרבי לא הודיע לי שום דבר. אז כתבתי לרבי כדי לשאול מתי לחזור, הרי אני רוצה להיכנס ליחידות לפני החתונה וכו'. והרבי ענה לי 'עצת יודי'.

"ההכנות לחתונה", לא שאלתי האם אתה מתפלל וכו'.

ומעשה הפוך בחתן אחד שנשאל על-ידי הרבי על ההכנות לחתונתו, והשיב כי יש לו דירה, ריהוט וכו'. ותגובת הרבי הייתה: אבל מה עם תפילה ולימוד חסידות? – זוהי ההכנה לחתונה. ומה נשמע בתחומים אלו?

(מפי הרמ"מ שי' גורדון, לונדון, ולהעיר ששתי היחידות התקיימו באותו לילה))

חתונה חסידית בחודש חסיד

ביום י"ד לחודש כסלו תרפ"ט התקיימה שמחת נישואיו של הרבי עם הרבנית חיה-מושקא ע"ה. שנים רבות לאחר מכן התבטא פעם הרבי בעת התוועדות (ש"פ ושלח י"ד כסלו, תשי"ד), כי "היום הזה קישר אותי עמכם..."

ביחידות' שנערכה בחודש תשרי תשל"ד, לחתן שנישא בחודש כסלו, אמר הרבי:

"דיין חתונה, איז אין א חסידיש'ן חודש, און אין א חודש וואס איז געווען אין אים א חסידישע חתונה".

יסדרו שמחות - דוקא בשכונת "קראון-הייטס"

א' שאל, שהיות שעושה חתונה בשביל בתו, ובכמות – בלעה"ר – שני המשפחות גדולות, במילא מבקש באם אפשר לו לעשות באולם גדול (לא בקראון-הייטס). ע"ז קיבל מענתו הק': באם יעשה שלא בשכונה זו, ח"ו, הרי זה יהי' נגד כל ההשתדלות בביסוס השכונה וכשנעשה ע"י עורך העיתון ה"ז "נגד מיט א טראסק" וכו' כפשוטו! וכיון שעשי' בשכונה זו מוכרחת בודאי ימצא פתרון טוב.

חתונה בג' השבועות

מעשה הי' בשלהי חודש תמוז תש"נ, שהרה"ח ריי"צ שי' זאלצמאן הודיע לרבי אודות תכניתו להעמיד חופות לעשר זוגות יהודים מיוצאי רוס' שלעת-עתה לא נישאו כדת משה וישראל, ובדו"ח רשם שהחופות יתקיימו בט"ו כסלו תנש"א. הרבי מתח קו תחת המילים "עשר" וכן תחת "כדת משה וישראל" והוסיף: "ורוצים ב"ל לדחות זה לחמש חדשים!! באם הי' הועד מחפש ושואל רב פוסק דינים ע"פ שו"ע הי' מתיר ומצוה לעשות זה אפילו בג' השבועות, כמובן".

(מפי בעל המעשה)

בנוגע להשבוע של ה"שבע ברכות", שאלתי את הרבי, האם מספיק לענין השמירה שהחתן והכלה הולכים ביחד? והרבי ענה לי: "גאר! האסט אמאל געזען א מלך און א מלכה גייען אליין? מ'גייט דאך אלע מאל מיט אסוויטע פון מענטשען, איז לאזן א חו"כ גייען אליין, וואס פאר א דרך איז דאס". והרבי הסביר לי: "די שמירה פאר די זמן החתונה איז א שמירה מצד מזיקים און די ענינים, די שמירה נאך דעם איז א שמירה של כבוד... דער רבי (כ"ק הרבי הרי"צ נ"ע) האט ניט געלאזט איבער גייען די שוועל אליין".

לא לדבר אפילו בטלפון

הרבי דיבר פעם בקשר למה שכולם מקפידים לא להתראות לפחות שבוע לפני החתונה, וסיפר שהי' לו פעם 'עסק' עם 'ליטווישער גדול' שטען לרבי שמספיק לא להתראות ביום החתונה, והרבי הראה לו שעל פי דין, השאלה של שבוע ימים היא אפילו מדאורייתא. והרבי הוסיף: "אצלי יש ספק אם בכלל מותר לדבר בטלפון!"

יום החתונה

"מה שבא עם הרבי"...

באחת השנים הראשונות לנשיאות - כשהרבי הי' נוהג עדיין לסדר קידושין, נכנסו פעם ליחידות חתן וכלה לבקש ברכה. הרבי דיבר עם הכלה בדבר לבישת 'פאה', הכלה סירבה ואמרה שהיא תלבש מטפחת, הרבי אמר לה שמטפחת עלולה לפעמים לגלוש מהראש בלי ששימו לב ולא יחזירה מיד למקום ולכן עדיף שתלבש פאה. הכלה ענתה שהיא תשתדל בזה (לסדר שהמטפחת תהי' באופן כזה שלא תיפול). בסוף היחידות כשביקשו מהרבי שיהי' ה"מסדר קידושין", אמר להם הרבי שבאופן כזה - כשהכלה לא מוכנה להתחייב ללבוש פאה - הוא אינו יכול לסדר הקידושין.

בבוקר יום החופה, עצר החתן את הרבי בדרכו, ואמר שהכלה ביקשה למסור שהיא מוכנה להתחייב ללבוש פאה וממילא הוא מבקש שוב מהרבי להיות המסדר קידושין, ענה לו הרבי שכבר מאוחר מידי, שאל החתן את הרבי: הרי עכשיו רק עשר בבוקרהחופה תתקיים בערב? ענה לו הרבי: אויב דו ווילסט אז איך זאל זיין, קען איך קומען, מסתמא מיינסטו ניט אז איך זאל זיין, מיינסטו דאך דאס וואס קומט מיט מיר, אויף דעם איז שוין צו שפעט, אויף דעם דארף איך א הכנה"

(הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גראנער)

כעבור כמה שבועות שאלתי עוה"פ, והרבי כתב שכבר ענה לי 'כעצת ידיד', ולפועל המסקנה היתה [ע"פ עצת הרה"ח ר' ניסן ע"ה נעמענאוון] שחזרתי שבוע ויום לפני החתונה. ואז רציתי להיכנס ביחידות והרב חדוקוב שאל את הרבי, והרבי ענה לו שאכן יעשה יחידות מיוחדת בלילה שלפני החתונה ולא בשביל שנינו ביחד אלא לכלה קודם ואח"כ יעברו כמה אנשים ואח"כ אני יעבור לבד.

מי מחליט?

מובא בזה מענה בכתי"ק בנוגע למי מחליט אודות מקום החתונה והמגורים:

מקום החתונה בשטומ"צ ואופנה - כפי שיתדברו המחותרים ביניהם. הסידור. לאחר החתונה - שייך בעיקר להח"כ שי' ועליהם לשאול. להחזיר המצו"ב.

שבוע קודם

"ראית פעם מלך ומלכה הולכים לבד"?

הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גראנער סיפר:

בשביעי של פסח תש"ט, (השנה האחרונה בחיינו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע), התפללו תפילת מנחה - לאחר הסעודה - אצל כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע. כשירדו לאחר התפילה, למטה, אמר הרבי לאבי ע"ה כי כדי שלא יהי' "מהלכו בחינם", (אבי הגיע ברגל מביתנו שהי' במרחק רב ולבסוף הרבי הרי"צ נ"ע לא התוועד), הוא יספר לו כמה סיפורים.

בין השאר הרבי דיבר על כך שחתן צריך שמירה שבעה ימים לפני החופה. ובהקשר לכך הוא סיפר שאצל - אצל הרבי כשהיה לפני החתונה חתן - לא התיר לו חותנו, הרבי הקודם, אפילו לעבור על מפתן הדלת בין חדר לחדר ללא שמירה.

בהזדמנות אחרת אמר לי פעם הרבי בענין זה, שיש הנוהגים להתחיל את השמירה רק משבת האופרופעניש, אבל "בעסער וואלט געווען זיבן טעג פריער"

תשורה משמחת נישואין של לוי יצחק ומרים דייטש

פעם שמע הרבי מחדרו חופה שאין בה כלי זמר (היות ולמחותנים לא היו אמצעים כספיים) וביקש ממני מיד לדאוג שיהיה תזמורת וכו'.

פעם כתב ר' שמואל זלמנוב ז"ל לרבי ענין מסוים ורצה שהרבי יגיה את זה, אמר הרבי לו שיש חתונה באותו ערב (זה הי' בזמנים שהרבי כבר לא יצא לסדר קידושין), אמר לרבי: הרי הרבי הפסיק ללכת (לסדר קידושין)? ענה הרבי: "בשעת מגייט ניט בגשמיות איז מען נאך מער פארנומען".

תמונת הרבי בעת החופה

פעם הורה הרבי לא' כשנכנס ליחידות לפני חתונתו (תשי"ג) שבעת החופה יהי' איתו בכיסו תמונה של הרבי הריי"צ נ"ע.

פעם נכנס חסיד מונקאטש לרבי וביקש הכנה לחופה, א"ל הרבי שיצייר תחת החופה את ציור הרבי ממונקאטש בזמן הכי טוב שראה אותו.

סיפר הרה"ח ר' דוד שי' ראסקין, שבהיותו ביחידות קודם חתונתו נאמר לו בין השאר שיזכור את הרבי בעת החופה.

מעניין לציין שכאשר הנ"ל שאל את הרבי בנוגע להנוסח ההזמנה לחתונתו – ענה לו הרבי: בלשון הרב...

"והוא ימשל בך"

מספרים שהרב ח. הי' ביחידות אצל כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע והוא הורה לחתן לדרוך קלות על רגל השמאלית של הכלה אחר החופה, כדי שיקויים הפסוק וְהוּא יִמְשַׁל בְּךְ.

ברם בענין זה, הנה הרה"ח ר' י. שי' ק. סיפר שבהיותו ביחידות לפני חתונתו אצל הרבי, אמר לו הרבי (התוכן, ולא הלשון (היחידות התקיימה באנגלית)): (א) אינו צניעות (ב) מה צורך יש בסגולות? הרי דבר זה סגולה הוא בכדי שיהא קולו נשמע בבית, ואם הוא מצידו יתנהג כדבעי במילא יהי' קולו נשמע בבית. (ג) כאם רצונו דווקא בסגולה, אתן לך סגולה אחרת – שהחתן ייכנס הראשון לחדר יחוד, ואם שכח להכנס הראשון בחדר יחוד, אז כשנכנסים לבית שיכנס קודם. הוראה לרבים לא מצאתי.

מתנות ב'חדר יחוד'

חתן א' ששאל את הרבי בעת קבלת הסידור מידו הק' – האם יש מנהג בחב"ד לתת מתנות ב'חדר יחוד? נענה: "תלוי אין פארשידענע מנהגים און יעדער קען טאן ווי ער וויל" – [כ"ג כסלו תשמ"א].

תהילים בשופי

חתן א' (ר' ג. פ.) ביום חופתו היה אצל כ"ק אדמו"ר ואמר לו הרבי: חתן ביום חופתו צריך לנצל יום זה באמירת תהילים בשופי, ועד"ו הכלה.

ה'סידור' של הרבי

כידוע, הרבי היה נוהג להשאל את סידורו לחתנים והיו נכנסים ל'גן-עדן התחתון', קודם צאתו לתפילת מנחה. וכשהרבי היה יוצא מחדרו, היה מוסר את הסידור לידי החתן ומברך אותו (ואת הוריו ויתר המחותרים אשר נכחו במקום). כאשר היו יותר מחתן אחד, היה הרבי שואל: "מי מתחתן קודם?". אל החתן הראשון היה מושיט בדרך כלל את הסידור ואומר לו: "ואלס'ט אויסבעטען אלע גוטע זאכן".

אח"כ היה פונה אל החתן השני ואומר: "תיקח את הסידור ותבקש גם כן את כל הדברים הטובים". ומיד ממשיך: "יהיו החתונות בשעה טובה ומוצלחת ובניין עדי-עד, על יסודי התורה והמצוות". אחר-כך היה הרבי פונה ומביט לעבר אחד המחותרים ומאחל לו: "ונחת רב מהילדים, מכל הילדים".

קבלת פנים וחופה

להפסיק המאמר בפעם השני

מחרת חתונת הרה"ח לוי יצחק הלוי שי' קליין בנו של המזכיר הרה"ח ר' ירחמיאל בנימין הלוי שי' קליין, התעניין הרבי אצל אביו המזכיר באם הפסיקו את החתן בעת אמירת המאמר.

הריב"ק ענה שע"פ הוראת הרבי בעבר שלא להפסיק את החתן בעת אמירת המאמר, לא הפסיקוהו באמצע.

הרבי הגיב ע"ז ואמר: שאחר חזרת המאמר פ"א יתחיל עוה"פ פעם שני' ואז יפסיקוהו, כי אין לבטל מנהג. (לכללות הענין ראה ס' בצל החכמה עמ' 67, ובהנסמן בהערה 15. וראה מש"כ בס' דברי תורה (לבעמח"ס מנחת אלעזר) ח"א אות א' בטעם מנהג זה).

כשלא הולכים בגשמיות יותר עסוקים

מספר אחד מהמזכירים:

הרבה פעמים כשהיתה נערכת חופה ליד חדרו הק' (גם בשנים הכי אחרונות) הי' הרבי נעמד ליד החלון ומסתכל או שהי' עונה על הברכות וכו'.

החתונה

האם באו רק לאכול?

הרבי - לפני הנשיאות - השתתף פעם בחתונה. בתחילת הסעודה קרא לא' התלמידים שהשתתף ג"כ ואמר לו: תשאל את הבחורים והאברכים שנמצאים כאן בהחתונה, האם באו רק לאכול סעודת מצוה או גם לקיים המצווה של שמחת חתן וכלה, כי כבר עבר זמן רב ולא ראיתי אף ריקוד אחד. התלמיד הנ"ל מסר זה, וכמובן שהתחילו לשמוח בשמחה רבה.

(הרה"ת ר' יהודה-לייב שי' גראנער)

סעודת עניים

מנהג ישראל שכאשר עורכים חתונה, הרי נוסף לסעודת חתן וכלה וסעודת הקרובים - עורכים במיוחד סעודת עניים, ואין זה עניין של נתינת מעות, אלע זה כדי לשתף את העניים בשמחה.

כך אמר הרבי בשנת תשל"ו (שיחות-קודש תשל"ו כרך ב' עמ' 461), וחזר ביתר שאת על כך בשנת תנש"א.

זימון בסעודת החתונה

רב חסידי, לא מאנ"ש, שאל את הרבי: היות ששם לב שבד"כ כאשר ההולכים מסעודת הנישואין ומברכים בלי מנין. ושאל, א"כ העובדה שהתישבו הלא מחייבת אותם לברך במזומן של מנין. והוסיף שלכאורה מונח אצלו שאסור לעזוב עד שמברכים עם מנין של עשרה?

הרבי ענה לו שהוא סבור שזה לא משנה, וגם הוסיף שיש בזה מעשה רב ומכך שלא מחו מסתבר שכך הוא (ראה לקו"ש ח"ד ע' 305).

(הרה"ת ר' יהודה-לייב שי' גראנער)

"בשמחה כפשוטו"

ביום כ"ה בשבט תשל"ט, אחרי תפילת מנחה קרא הרבי להרה"ח ר' יצחק דוד גרונר, שליח הרבי וראש מוסדות ליובאוויטש באוסטרליא, שהגיע ל770 לרגל חתונת בתו. הוא נכנס ל'גן-עדן התחתון' והרבי איחל לו מזל-טוב. אחר-כך הוציא מסידורו מעטפה בה היו מונחים שטרות ואמר לו: "זהו בתור השתתפות בחתונה, מקופות כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר אתה ורעייתך הייתם שלוחיו בארצות הברית. ושיהיה בהצלחה רבה ומופלגה". אחרי שהיפנה פניו הק' לדלת חדרו פנה אליו שוב ואמר: "ובשמחה (וחייך והוסיף): הנני מתכוון כפשוטו".

(שיחת-קודש תשל"ט כרך ב' עמ' 756).

מצוה טאניץ

כידוע לא רוקדים בכלל 'מצוה-טאניץ': הרה"ג ר' גבריאל שי' צינער (מח"ס נטעי גבריאל) שאל את הרבי מהו הטעם שאינו נהוג בחב"ד, והוסיף שאמנם חיפש בכתבי האריז"ל ולא מצא שום כוונות לענין 'מצוה טאניץ', וע"ז קיבל מענתו הק': (1) א"כ אף שצ"ל טעם הדבר, אבל למעשה - נפק"מ (2) לא שמעתי בכ"ז - אבל הרואה בפועל ממש למה נשתלשלו בימינו אלה בפועל בכו"כ חתונות - רואה הטעם. (3) גבוה מזה מצינו מפורש בתורתנו הנצחית בנוגע למצבה החביבה בימי האבות (ועד"ז אבותינו כפשוטם) ובכ"ז אמחז"ל כו'. (4) אין עניני למעט בשמחות בניי ושייך לרבנים מארי דאתרא.

כרטיס-ברכה לחתונה

הרבי, כידוע, נוהג לשלוח לכל שמחת-נישואין מכתב-ברכה לחתן וכלה, בו מאחל להם שהבנין יהא בנין עדי עד וכו'. לפנינו צילום של 'כרטיס חזור' (שצורף לכרטיס-ההזמנה לחתונת מר דוד בזבורדקה, שנחקבל לבית הרבי) - שעל גליונו רשם הרבי ברכה ואיחול לזוג, וחתם (באגלית) בשמו ובשם הרבנית הצדקנית ג"ע.

אני יודע יפה היקני קנין עדי עד
ר' יצחק דוד גרונר
Rabbi and Mrs Mendel Schneerson
Mr. and Mrs. David Bambarodko

שבע ברכות

האם לברך שהחיינו על הטלית?

סיפר הרה"ת ר' יהודה-לייב שי' גראנער:

בהתוועדות דשביעי של פסח תש"ט סיפר הרבי שלפני חתונתו שאל את חותנו, כ"ק אדמו"ר הרי"צ, האם צריך לברך "שהחיינו" על הטלית, בתור בגד חדש, ותשובת הרבי הרי"צ היתה, שאצלנו המנהג

מזל טוב יהי הבנין עדי עד על יסודי התורה
RABBI AND
MRS MENDEL SCHNEERSON

תשורה משמחת נישואין של לוי יצחק ומרים דייטש

דער בית הרב פון וואנעט איך קום וויס איך אז מיידלאך האבן געצונדן איין ליכט אז מ'האט חתונה געהאט איז צוגעקומען נאך איין ליכט איז געווארן צווי ליכט.

אח"כ שאלתי את הרבי איך נהגו בקשר להדלקת נרות כשנולדו ילדים, ענהו הרבי שהרבנית שטערנא שרה ע"ה היתה מהדרת בזה להוסיף עוד נר לכל ילד נוסף שנולד. אח"כ אמר הרבי שאצל אחת הרבניות הי' "א פולע ליכט" [=הרבה נרות], הרבה יותר ממספר הילדים בבית.

מרת ב. פ. תחי' סיפרה: במשפחתנו היה מנהג שלא להדליק שתי נרות לשבת אלא שלושה (מחשש זוגות). ולנישואי קיבלתי במתנה זוג פמוטים והוספתי עליהם עוד פמוט קטן. בעלי כתב להרבי שהמנהג הנפוץ הוא להדליק שני נרות, ואני רוצה להדליק שלושה. הרבי ענה: שלא יתערב 'אין וויבערשע זאכען'...

יום השנה לחתונתו

יום השנה לחתנתו

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ב (שיחות קודש תשכ"ב עמ' 118) אמר הרבי:

ידוע שכל עניין ומאורע מסויים הרי בהגיע תקופת השנה, חוזרים אותם ענינים כפי שהי בפעם הראשונה. משום כך רואים גם במנהגי בני אדם, שבהגיע יום השנה לחתונה... עורכים עוד הפעם שמחה.

יום קודם לכן ציין הרבי בשולי איגרת לאחד החסידים בגוף כתב-יד קדשו:

בטוב זינראד וזינבלח בשמחה ובטוב לבב.

בברכה חג הגאולה
דברי הרב יצחק יוסף חתונה
אברהם

בברכה לתקופת יום חתונתם

הרבי זוכר

אירוע מעניין היה במהלך חלוקת דולרים לצדקה ביום א' ט"ו תמוז תש"נ. היה זה בשעה שעבר לפני הרבי הרב פוגלמאן ש"י מווסטער-מסצ'וסן, מווחיקי השלוחים בארה"ב. הרבי העניק לו דולר נוסף "עבור יום חתונה". הלה עמד וסימן בידיו כאות שלא הבין את דברי הרבי. הרבי שב ואמר: עבור יום חתונתך, הרי יש לך יום חתונה! "...

שמברכים שהחיינו רק על בגד חשוב ונדיר ביותר, כמו, "למשל בעזרת-נשים כשלו בשות 'פוטר-מאנטעל' [=מעיל פרווה] אזי מברכים שהחיינו".

אבי ע"ה שאל אז את הרבי מה נוהגים כשקונים חליפה חדשה, והרבי ענה: "פון דעם שווער איז ארויסגעקומען אז לאו דווקא".

בשנת תש"י, כמה חודשים לאחר ההסתלקות, התחתן ר' גרשון חנוביץ. הוא הגיע לחדר למעלה, בבית כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע - היכן שהיו מתפללים אז - ושאל אותי אם צריך לברך שהחיינו על הטלית. סיפרתי לו את מה שזכינו לשמוע אז - בשש"פ האחרון - מהרבי בקשר לעניין זה, והוספתי לו כי מכיוון שהרבי ייכנס לכאן עוד מעט - תשאל בעצמך את הרבי. כך הוא עשה והרבי ענה לו: "מכיון שכבר שאלת - תברך. "און האב מיר אויך אין זינען"...

סגולה ל'יראת שמים'

פעם סיפר הרבי, שלמחרת חתונתו קרא לו הרבי הריי"צ ונתן לו את ה"סיפורים נוראים" של ר' יעקב קדנר, ואמר לו: בחתונה שלי, אמר לי אבי (הרבי הרש"ב נ"ע) כי מאחר שבשכובע שלאחר החתונה אי-אפשר לעיין בלימוד עיוני כראוי, לכן זה הזמן "ווערן קלאר בסיפורים נוראים פון ר' יעקב קדנר". הרבי הריי"צ נתן לו את הספר ואמר לו להיות בקי בהם במשך השבוע.

וכן סיפר הרב גרינגלאס ש"י שהרבי הורה לחתן ביחידות שיקרא בזה לפני החתונה, מפני שמביא ליראת שמים, וחתן הרי צריך להיות ירא שמים.

לומר ענין גם בנגלה

הרה"ח ר' שמואל לויטין ע"ה סיפר בשנת תשי"ד, שהרבי בקשו למסור לחתנים שבמשך השבע ברכות, הרי נוסף על חזרת מאמר חסידות בכל סעודה, ישתדל החתן לומר גם ענינים בנגלה, אם לא בכל סעודה, עכ"פ יותר מפעם אחת.

הדלקת נרות בבית הרב

סיפר הרה"ח ר' יהודה-לייב ש"י גראנער:

באחת ההתוועדיות (שש"פ תש"ט), לפני הנשיאות, הועלתה השאלה כמה נרות צריכים להדליק לאחר החתונה. אמרתי ששמעתי מ' ז. ג. כי בבית הרב, בלויבאוויטש, נהגו להדליק שלושת נרות. הגיב על כך הרבי: "ער האט דאך אויך א 'בית הרב'..."

[ולמען שבו"כ הזדמנויות עורר הרבי אודות
לבישת בגד ממשי דוקא בשבת, ראה תורת מנחם
תשי"א ע' 53 – המו"ל].

"כשיש קירוב בשעת ריחוק, יש ריחוק בשעת קירוב"

א' מהאברכים הי' לו בעיות עם שלום בית, וכתב
ע"ז לרבי, ענה לו הרבי: "כשיש קירוב בשעת ריחוק,
יש ריחוק בשעת קירוב" [=פי' כשמתנהגים באופן
של קירוב לפני החתונה, יש בעיות לאחר החתונה].
(מחשימת הר"ד שי' דובאו)

סגולה לשלום בית

א' שאל את הרבי בחלוקת הדולרים: האם זה
נכון שקיפול הטלית מיד בצאת השבת היא סגולה
לשלום בית?

ענה לו הרבי: אני לא בטוח, אבל דבר אחד
בטוח שאם אתה מקפל את השרולים מיד אחרי
השבת, ועוזר לאשתך לנקות את הכלים – זה בטוח
סגולה לשלום בית...

שלום בית

מרת פארו סיפרה: לפני הנישואין הייתי רגילה
לתת כסף לרבי לצדקה על-דעתו של הרבי. המשכתי
במנהגי גם אחרי החתונה ובתקופה הראשונה הרבי
שאל כמה פעמים "האם בעלך יודע מזה?". לאידך
כל פעם שבעלי רצה לנסוע לרבי, הרבי אמר "באם
וזגתו מסכמת".

בנין עדי עד: לא ע"י טיולים!!

חתן א' בשנת תשל"ה, כתב לרבי שאחרי חתונתו
הוא מתכוון לצאת לטיול ממושך עם רעייתו לאה"ק.
השיב הרבי על זה:

מעולם לא שמעתי שמתחילים בנין עדי
עד.. בטיולים!! לכאורה צ"ל ביסוס היסודות
התומ"צ ועבודת התפלה

המחאות על-פי הזוהר...

נוהג הרבי היה לשלוח לאישים שונים המחאות
(שיקים) לקראת החתונה שלהם או של יוצאי
חלציהם, ועל גבם לפעמים היה מציין בכתב-יד
קודש: [לעייין] "זח"א קמט, א." [דהיינו זוהר חלק

ואז הוא נזכר שאכן באותו שבוע חל יום השנה
לחתונתו...

הרבי חיך, עשה תנועה בראשו הק' באמרו:
"איך דארף גידענקן? ! איך דארף דיר דערמאנען? !".
כמו כן העניק לו דולר נוסף באומרו: "תן זאת
לרעייתך להכניס בקופת-צדקה עבור יום החתונה".

מעין ענין זה סיפר הרה"ח משה אהרן ע"ה
גייסינקי שנכנס אל הרבי ליחידות לפני כ-40 שנה עם
בני ביתו. שאלו הרבי: היודע אתה מדוע נכנסת
היום? וענה ר' משה אהרן: כדי להראות בני-ביתי
לרבי. הרבי שאל: וזה הכל? כך פעמיים ושלוש. עד
שנזכר כי בעצם היום הוא יום חתונתו שמלפני חמש
שנים! ואמר לן הרבי "האם זהו (יום החתונה) דבר
קטן בעיניך?".

שועות

האם טלית על הראש פוטרת מחזרת חסידות?!

סיפר הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גראנער:

היתה תקופה שהרבי תבע ועורר מאד חזק את
כולם לחזור בשבת חסידות ברכים, וכל שבוע היה
נכנס לרבי רשימת השמות של כל אלו שחזרו
חסידות. פעם אחת, כשהכנסתי את הרשימות, אמר לי
הרבי שהוא שם לב שאלו שהתחננו לאחרונה השם
שלהם לא מופיע ברשימה... והרבי התבטא אז: "צו
דען דערפאר וואס מ'האט אנגעטאן א טלית אויפן
קאפ ווערט מען פטור צו חזרין חסידות ברכים".
[=וכי בגלל שהלבישו טלית על הראש זה פוטר
מלחזור חסידות ברכים!].

"מי אומר שבאמריקא אסור ללכת עם לאטע?"...

הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גראנער סיפר:

פעם אמר לי הרבי, ששם לב שאצל אחדים
שבזמן החתונה לבשו בגד ארוך, הנה כעבור זמן
מסוים הפסיקו ללבוש אותו, והוא – הרבי – רוצה
לדעת מדוע הם הפסיקו. תוך כדי כך הרבי מנה כמה
שמות... אמרתי לרבי שדוקא אלו שהרבי הזכיר זה
נובע אצלם משיקול כספי, כי לעשות בגד ארוך חדש,
זה מדי יקר עבורם. אמר לי הרבי: "ומה היה ב"בית
הישן"? וכי היו אז גבירים גדולים? אם היה נקרע
בגד היו תופרים אותו, ואם זה לא היה עוזר, היו
שמים על זה לאטע – אז מי אומר שבאמריקא אסור
ללכת בשבת עם לאטע? העיקר שילכו בשבת עם בגד
ארוך!"

תשורה משמחת נישואין של לוי יצחק ומרים דייטש

והראי' - לדעתן - שהיא לובשת כובע (ותרתי למה לי?) ולכן יחשבו שהשער שתחת הכובע היא שיערה ולא של השייטל ובמילא יצא מזה לדעתן שזהו הנהגה המתאימה שמספיק רק כובע על השער!

אלף דף קמט,א] ולפעמים הפנה גם ללקוטי-תורה לאדמו"ר הזקן, שבו מוסבר ענין שיגור מתנות לחתן ולכלה.

ה"יחוס" של יום ראשון

המענה שלפנינו נכתב כהערה להזמנה לחתונה שנזכר בה כי החתונה תהיה ביום ראשון בשבוע שהוא יום חפשי (בארה"ב ומדינות נוספות) (וכידוע) שדעתו של הרבי לא היתה נוחה מכך שיהודים השתדלו לערוך חתונה דווקא ביום ראשון כמנהג האומות להתחתן להבדיל דווקא ביום ראשון.

ביום ראשון
היחוס" ביום א'
צ"ע למה אמרנו
והוא הפתח ליום ראשון
אין הולכים לביה"ס
העירונים (אם לא
הולכים לביה"ס)

בנוסף זה מודגש ה"יחוס" דיום א'! דאיפכא מסתברא והולך] ל להדגיש יום שהת' [=התלמידים] אין הולכים לביה"ס העירוניים (ומה טוב שלא להזכיר שזהו יום א בכלל.

M. SCHNEERSON No. _____
 19____ $\frac{1.32}{210}$
 DAY TO THE ORDER OF Rabbi M. Halberstam \$ 2.50
 Twenty Five and 00/100 ----- DOLLARS
 National Bank of North America
 781 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213 122
 FOR _____
 ⑆0210⑆⑆0032⑆0023⑆00902⑆⑆⑆⑆

האם כובע מספיק?

פעם שאל א' מאנ"ש (הרי"ק) ביחידות (בשנת תשל"ב - באנגלית, וכאן בא בתרגום חפשי), שאלות בנוגע למה מדגיש הרבי במיוחד מעלת לבישת 'שייטל' (פאה נכרית). ולהלן פרטי היחידות:

הנ"ל: מה יגרע בלבישת 'טיכל' (מטפחת ראש) בלבד?

הרבי: הטעם ששוללים לבישת ה'טיכל' הוא כיון שאם יהיו בסביבה של נשים שאינם לובשות כלום, אזי יכול להיות שאשה הלבושה רק ב'טיכל' תוכל להסיר אותה בנקל, כדי שלא תרגיש בהנהגה שונה מחברותי' משא"כ ה'שייטל' אין זה כ"כ בנקל ולכן לא יהי' מכשול מזה.

הנ"ל: האם יש איזה ענין בלבישת כובע על השייטל?

הרבי: כשאשה לובשת כובע על השייטל שלה, הנה נשים אחרות לא יעלו על דעתן שזה שייטל,

מנהגי חתונה בבית הרב

להלן מובא לקט מנהגי חתונה בבית הרב וכו' כפי שהרבנית הצדקנית נ"ע סיפרה לכו"כ ממשפחת ר' נחום שי' שטרנברג, ע"מ שגם הם ינהגו כן בעת חתונותיהם.

מדויקים שהכלה ביום חתונתה אינה לובשת שמלה לבנה (אלא צבע אחר). וע"ז אמרה הרבנית הצדקנית נ"ע בשם אבי' - כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע: "דער פאטער האט געזאגט אז א ווייסע קלייד איז מנהג הגוי".

[בחתונת הרבי עם הרבנית הצדקנית נ"ע לבשה הרבנית ג' דברים אחרים: א' בעת הקבלת פנים, ב' בעת החופה, וג' בעת סעודת החתונה, ואף אחר מהם לא הי' בצבע לבן.]

בעת ה"קבלת פנים" אין הכלה לובשת שום כיסוי על ראשה, משום שהכיסוי היחיד ("דער ערשטער" כיסוי) על ראשה הוא ה"דעק טוך" שבה החתן מכסה את פני הכלה בעת ה"באדעקעניש". הנ"ל סיפרה הרבנית בשם אבי' - כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

הרבנית סיפרה שה"דעק טוך" שלה היה עבה מאוד, עד-כדי-כך שהי' קשה עבורה לראות (כדרכה לחופה).

הרבנית סיפרה שאצלה ה"שושבינין" ("אונטערפירער") היו הורי', ואשר כן הי' בשאר החתונות בבית הרב. והוסיפה, שזוכרת שאבי' הזהיר אותה (בגלל קושי הראי' - כנ"ל) מהמדריוגות שהיו בדרך למקום החופה, ואמרה ע"ז: "איך פיל נאך זיין האנט אונטער מיין האנט ביז היינט".

[הרבי הורה לא' מאנ"ש שי', שבכדי לקיים שני המנהגים (מנהג בית הרב, וגם המובא בספר המנהגים - שהאבות מוליכין את החתן והאמהות מוליכין את הכלה), ילכו עם החתן (בהוספה לאביו, גם) אבי הכלה, ועד הכלה (בהוספה להורי' גם) אם החתן].

אחרי החופה (בעת החתונה) אין הכלה לובשת על ראשה כיסויים כגון עטרה או כתר, וכן אינה לובשת מה שנקרא "טול" בלע"ז (היינו, בד שקוף שהרבה נוהגות להשתמש בה עבור קישוט על ראשם).

[והוא מטעם המובא לעיל ס"א אודות שמלה בצבע לבן. אמנם, מה שנקרא "העד פיס" (HEADPIECE), כן לובשים בעת החתונה].

לכלה אחת מבני המשפחה אמרה לה הרבנית הצדקנית נ"ע ע"ד המנהגים הנ"ל - שזהו זכות גדול עבורה לקיימם, "און עם איז זייער מאדערן זיך פירען אנדערש".

הרבנית
ע"ד המנהגים
הנ"ל

"אבי הרבי, ספריו וכל ענייניו שייכים לחסידים"

הכל מודים כי הקו הבולט באישיותה האצילית המיוחדת של הרבנית נ"ע היה דווקא אי-ההתבלטות והנהגתה בדרך "כל כבודה בת מלך פנימה" עד בקצה האחרון ✧ מעטים היו איפוא מכריה ומעטים ידעו את הליכותיה ובכל-זאת במשך השנים נודעו סיפורים שונים שמהם אפשר ללמוד ולו מעט על אישיותה הדגולה של צדקנית מופלאה זו ✧ לרגל יום הבהיר כ"ב שבט היארצייט של הרבנית הצדקנית חי' מושקא ע"ה מביאים אנו לקט מיוחד מסיפורים אודות הרבנית שמהם אפשר ללמוד מעט על אישיותה.

ר' חס"ד הלבשרטם מסר את הזר לרבנית ואילו את המעטפה הכניס להרבי. הרבי הביט על המעטפה וכשראה שמצויין עליה שמה של הרבנית, שאל את ר' חס"ד מדוע הוא מביא לו מעטפה המיועדת לרבנית. ר' חס"ד השיב כי יש בה רשימה של אנשים הזקוקים לברכה, ואז הגיב הרבי ברצינות גמורה: "נו, גם היא יכולה לברך אותם!".

הקשר המופלא

הרבנית ע"ה נטמנה בחלקת חב"ד, בבית העלמין הישן ע"ש מונטיפיורי, ליד ציון סבתה הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה ע"ה, אם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נבג"מ זי"ע.

בהקשר זה מן הראוי להביא את דברי ר' בערל יוניק, מפי חסידים, על סיפור הסתלקותה ועל בית העלמין. סיפור מענין מאוד כשלעצמו, שמראה את הקשר המופלא בין שלוש רבניות צדקניות נ"ע זי"ע:

הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה ע"ה נסתלקה בניו-יורק בשבת קודש י"ג שבט תש"ב. באותה עת לא היה בנה הרבי נ"ע בביתו (בנוי-יארק) אלא בשיקגו (זהו "ביקור שיקגו" הידוע) ומשם בא רק ביום שני (באותם ימים היתה נסיעה כזו נמשכת 18-שעות).

ביום ראשון קרא הרבי להרה"ח ר' שלמה אהרן קזורנובסקי ז"ל והורה לו לקנות חלקת קבר מתוך כוונה שחלקה זו תהפוך אח"כ לחלקת חב"ד. הרבי גם נקב בשמו של בית העלמין. לאחר חיפושים מצא הרב קזורנובסקי ארגון מסויים שהיה מוכן למכור חלק חשוב מחלקה שבבעלותו והקניין סוכס. למחרת, ביום שני, רצה הרב קזורנובסקי להצטרף לחסידים שנסעו לפגוש את הרבי נ"ע (בתחנת הרכבת

"אבי הרבי, הוא בעצמו ביחד עם ספריו וכל ענייניו, שייכים לחסידים"

כך סיפר הרבי בעצמו על הרבנית (שיחת מוצש"ק פ' תרומה, בימי ה"שבעה"):

בין פעולותיה האחרונות (של הנפטרת) בחיים חיותה בעלמא דין, שנודעו ונתפרסמו באופן גלוי לעיני כל, גם ל"עמי הארץ", היה המענה שלה אודות אביה, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "אבי, הרבי, הוא בעצמו, ביחד עם ספריו וכל ענייניו, שייך לחסידים".

במענה זה ביטאה הנפטרת, והכריזה באופן גלוי לכל, שנשיאותו של נשיא דורנו – ממלא מקומם של רבותנו נשיאנו, עד לכ"ק אדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, והבעש"ט, מייסד תורת החסידות הכללית – הו"ע נצחי (שלא שייך בו הפסק, ח"ו) עד ביאת גואל צדק.

ועיקר החידוש שבדבר... שהמענה שלה נתקבל אצל "עמי הארץ". ועל יסוד זה פסקו (ע"ד הספרים וכו') ש"כן יקום" במעשה בפועל.

ומזה מובן, שהענין ד"והחי יתן אל לבו" צ"ל גם (ובעיקר) בחו"ל – חיזוק והוספה ביתר שאת וביתר עוז בהדגשת הנצחיות – המשך תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד ונשיאיה לדורותיהם עד ביאת גואל צדק, באופן גלוי לעין כל, גם ל"עמי הארץ".

"גם היא יכולה"

בהזדמנות מסויימת שלחו נשי חב"ד לרבנית, לכבוד יום הולדתה, זר פרחים. לזר צורפה מעטפה שהכילה שמות של זקוקים לברכה. המשמש בקודש

ממה פחד הרבי

למרות שמילותיה היו זהירות ומדודות, במיוחד בכל הקשור בעבודתו והנהגתו הק' של בעלה הרבי, זכה ר' בערל יוניק לשמוע ממנה לא אחת מילים ספורות המקפלות בתוכן הרבה תוכן.

כך לדוגמא, פעם אחת סיפרה לו הרבנית ע"ה על ביקרו של הרופא אמש שבדק את הרבי (שסבל אז מכאבים). ר' בערל הדייקן רשם את התאריך: כ"ה אלול. לאחר שסיפרה לו שאל אותה ר' בערל אם הרבי סובל הרבה מהכאבים הללו, ענתה לו הרבנית ע"ה: "ער האט ניט קיין מורא פאר א ווייטאג ער האט מורא פאר ראש-השנה".

צדיקים בלי תפילין

הרבנית ע"ה נהגה ללמד זכות בכל הזדמנות על כל יהודי באופן פרטי, ועל כלל ישראל באופן כללי. בהקשר זה – נזכר ר' בערל יוניק – היא היתה נוהגת לספר, מתוך הזדהות, כי כאשר הרה"ח ר' ישראל גייקובסון ע"ה נסע מאמריקה לאירופה כדי לקבל את פני הפליטים, יוצאי רוסיה, הוא ראה כיצד גם יהודים לא-דתיים מוסרים נפשם להצלת יהודים והתבטא: "זיי זיינען צדיקים אן תפילין".

ללמוד מהדייטשע אידן

הרבנית ע"ה השתדלה תמיד לדבר בשבחם של ישראל. היתה שמחה כשיכלה לשוחח ולהצביע על מעלות אצל יהודים אחרים. כך, לדוגמא, רשום אצל ר' בערל, בתאריך כ"ח אייר תשמ"ו, דברים שאמרה לו אז הרבנית ע"ה:

"אפשר ללמוד מהדרין מן המהדרין גם מהדייטשישע אידן, כעת הרב שלהם הוא הרב שוואב [ע"ה], חתנו של הרב ברויער, ובגלל השמועות על החומץ (שערבבו שם יין) פיטרו את המשגיח. כשהיינו בפאריז, לא היה שם חלב ישראל שיכולנו להשתמש בו והייתי לוקחת עמי עוד כמה נשים, הולכת למקום של רפת (ליד עטוואל) כדי לחלוב במכונה. כשהגיעו לפאריז הדייטשישע אידן מקהילת עדת ישראל, עבר רק שבוע וכבר מצאנו ליד הדלת שלנו חלב עם החותמת שלהם..."

יחס והתייחסות

סיפרה הרבנית לאה כהן:

הרבנית נ"ע היתה בקיאה ושלטה בהרבה שפות על בוריין, אך אלו היו שפות פזיות. הגדולה האמיתית, היתה העבודה שידעה להתאים עצמה

"פנסילבניה", אך הרבי נתן לו 1000 דולר והורה לו לתת את הכסף כמקדמה עבור הקרקע.

כשחזר לעיר החלה כבר הטהרה. בסיומה, קרא לו הרבי פעם נוספת ואמר לו כי היות וזכה לעסוק בקניית המקום יזכה בזכות נוספת. הרבנית נ"ע, אמר לו הרבי, הכינה את עצמה לדרך וביקשה לתת משהו בידה. והרבי נתן לו מעטפה סגורה לשים בידי הנפטרת (אגב, מספרים כי בנה הרבי נ"ע התבטא פעם: אילו היו יודעים מה היה באותה מעטפה היו מעריכים את אמא אחרת לגמרי. הרב קוורנובסקי קיים כמובן, את ההוראה.

בי"ג שבט בשנה הבאה, ביארצייט הראשון, לאחר סיום התפילה, סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ כי בעת הסתלקות סבתו הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע אשת כ"ק אדמו"ר מהר"ש, נבג"מ זי"ע, ביו"ד שבט עדר"ת, לא היה אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בליובאוויטש. בגלל מצב בריאותו הוא שהה אז, עם זוגתו הרבנית נ"ע, מחוץ למדינה. עסקתי בסידור הלוויה והקבורה. לאחר מכן נסעתי לאבי, לניחום אבלים, ואבי התעניין איך בדיוק היתה ההסתלקות. וסיפרתי כי הפטירה היתה מיד לאחר התפילה. היא ביקשה סידור, התפללה, החזירה את הסידור, ביקשה כוס מים, ומיד יצאה נשמתה הטהורה.

אמי (הרבנית שטערנא שרה), ששמעה את הסיפור, הפטירה: הלוואי עלי פטירה כזו... ע"כ סיפור הרבי נ"ע.

חסידים מוסיפים כי בקשתה אכן קויימה וגם הסתלקותה, בש"ק י"ג שבט, היתה באותה צורה. הפטירה היתה בש"ק מיד לאחר התפילה, וגם היא ביקשה כוס מים.

אף הרבנית ח"י מושקא נ"ע, התבטאה במשאלה דומה באשר לזמן שבו יהיה עליה לעבור לעולם שכולו טוב. ואכן, אף היא חשה לפתע שלא בטוב, ורגע אחד לפני הסתלקותה, ביקשה כוס מים...

משיח כאן

בן של ר' בערל, מאיר-שלמה (הקרואי, אגב, ע"ש סבו של הרבי) זכה גם הוא לשמוע ממנה, דרך-אגב, מילים ספורות על כוחן המיוחד של התוועדויות הרבי. היה זה כשנכנס פעם לרבנית ע"ה לאחר התוועדות של הרבי שנמשכה עד שעה מאוד מאוחרת. כששאלה אותו אם הוא רוצה לאכול משהו וענה שאיננו רעב אמרה הרבנית ע"ה שאין פלא על כך שכן "א פארבריינגען זעטיקט אן..."

אף זאת היה שומע מאיר-שלמה פעמים רבות מהרבנית ע"ה: "משיח איז דא און מען דארף נאר מגלה זיין".

להפוך את הכוסות

דובר הרבה על היותה של הרבנית ע"ה 'חסיד' של בעלה הקדוש, במלוא מובן המילה. בהקשר זה נזכר ר' שמשון-אהרן יוניק ב'אפיזודה' מעניינת:

"היה זה לאחר ההתוועדות של ליל-שמחת-תורה תשמ"ו. נכנסתי לספרייה שליד 770, שם היתה באותה עת הרבנית ע"ה. כשהתענינה אצלי מה היה בהתוועדות, סיפרתי לה שהיתה זאת התוועדות מאוד מיוחדת ושבמהלכה אמר הרבי לכולם לומר "לחיים" ולהפוך לאחר מכן את הכוסות הריקים... על השולחן שהרבנית ע"ה ישבה לידו היה בקבוקון קטן של משקה וכשהרבנית ע"ה שמעה מה שסיפרתי – מיד לקחה את הבקבוקון והפכה אותו..."

"בעלי הרי אמר..."

יום אחד הניח מביא המשלוח מהחנות ירקות את ארגו הירקות לפני הדלת הראשית של בית הרבי והרבנית במקום להניחו ליד הדלת האחורית. בערב, כשהרבי חזר הביתה, נכנס כשארגו הירקות בידיו הק'. ברגע שהרבנית ראתה זאת היא אמרה מיד, "פארוואס דארפסטו שלעפן נאטיק (המשב"ק) איז דאך דא". תגובת הרבי: "נאטיק איז דאך אויכעט א איד".

"מאז, בכל "ויכוח" שהתעורר על דבר נוסף שביקש המשמש לעשות, נהגה הרבנית להשתמש בנשק הזה באומרה: "הרי בעלי אמר שנאטיק גם הוא יהודי". (הדבר נמשך עד שפעם אחת אמר כי "יתלונן" לפני הרבי שבגלל דבריו, הוא עוזר פחות. היא השיבה בחיוך רחב, אך מאז חדלה מלהזכיר אותו ביטוי).

"מתרפ"ז לא היתה שמחה כזו"

בליל ר"ח כסלו תשל"ח, בעת שהרבי יצא מחדרו והלך לביתו בפעם הראשונה מאז שמיני עצרת, עמדה הרבנית בקומה השנייה של 770, וכתה ליציאתו של הרבי מחדרו הק'. כשראתה את השמחה העצומה של החסידים בעת יציאתו של הרבי, הגיבה: "מאז השחרור של אבי בי"ב תמוז תרפ"ז לא היתה בין החסידים שמחה כזו".

"הוא יודע לבד מה צריך לעשות"

ברשימותיו של ר' בערל יוניק יש כמה התבטאויות שזכה לשמוע מהרבנית ע"ה, ואשר מהן משתקף יחס של אמונה והערצה בלתי-רגילות.

לשפתו של כל אדם בלי יוצא מהכלל. לא רק בכך שהיתה מלאת ידע ובקיאיות בכל נושא שרק דובר בו, גם ההתאמה המופלאה כל-כך לרמתו ולענינו של כל אחד עמו דיברה כשהיו נמצאים אצלה אנשים בעלי הבנה היתה משוחחת עמם בענינים העמוקים ביותר ואילו כשבאו אליה ילדים קטנים היתה נכנסת ממש לתוך עולמם ומצליחה לרתק גם אותם בשיחתה.

זה לא רק עניין של התאמה אלא גם של התייחסות. אנחנו חיים בתקופה שבה ההתייחסות, ההתענינות ובמיוחד האיכפתיות לגבי מה שקורה אצל הזולת, היא דבר לא כל-כך שכיח. הייחודית שלה כנקודה זו היתה לא רק בעצם ההתייחסות, ההתענינות והאיכפתיות אלא בעיקר הצורה שבה עשתה זאת. מעולם לא נתקלתי במישהו שיחסו והתענינותו בזולת היא כל-כך נפשית וחזקה כמו אצלה.

זכרונתי, לדוגמא, הרבה פעמים שיצא לי לשמוע ממנה כשהיא מדברת על עבודתם של השלוחים ומציינת את הקרבתם. תמיד כשדיברה על הקשיים העוברים עליהם במקומות המרוחקים – היה משמע לך ברור שאינה מתארת משהו שאצל זולתה. הדבר נגע לה. היא 'חיה' עם זה בכל ישותה. היא דיברה על כך כמו היו אלו הקשיים האישיים והפרטיים שלה. כך מצד שני, גם כשדיברה על הישגיהם והצלחותיהם, חשת שזה הסיפוק האישי שלה, ממש כך.

אני זוכרת גם כשר' בערל ליווי ז"ל היה מגיע מביקור ברוסיה, או מישהו אחר, היה היתה "מוכרחה" לשמוע את כל פרטי-הפרטים, להביט בכל התמונות והצילומים, להתעניין בדיוק מה קורה שם עם פלוני ואלמוני. היא מעולם לא הסתפקה בהתענינות שטחית וחיצונית.

אין מלים שיכולת לבטא זאת, את ההתאחדות המופלאה והמושלמת כל-כך עם עניניו של הזולת.

"בשם הזה לא משתמשים אצלנו"

ועוד מפי הרבנית כהן:

אם דיברנו על יחס ההתבטלות ודרך-ארץ, אני נזכרת שפעם שאלתי את הרבנית ע"ה על אחד ה'משמשים' בקודש' מבאי הבית אם הוא כבר הגיע. שמו היה מענדל, וכיון שידעתי שקוראים לכל ה'משמשים' בשמותיהם הפרטיים נקבתי בשמו מענדל. הרבנית נרתעה מיד ואמרה לי: בשם הזה לא משתמשים אצלנו בבית, ומשום כך לאותו אחד אנו קוראים רק בשם המשפחה...

כאדה גדולה, אמרה: לבעלי יש רעיונות טובים, לא?!

"ברוך השם" ועוד משהו

וגם זה מסיפורי ר' בערל יוניק שי':

פעם שאלה אותי במהלך השיחה מה שלומי, ועניתי: ב"ה לאחר מכן שאלתי אני אותה מה שלומה (ניכר היה עליה שסבלה ייסורים, אך ניסתה להסתיר זאת ולדבר בנחת כדרכה ללא שום שינוי). גם היא ענתה לי "ב"ה" והוסיפה בחיוך:

"דער טאטע האט אמאל געפרעגט ביי איינעם וואס מאכט איר, און יענער האט גענפערט: ב"ה. האט דער טאטע געזאגט אז צום ב"ה דארף מען זאגן נאך עפעס".

"פעם אחת" – מספר ר' בערל – "הייתי נוכח בבית הרבנית כאשר נכנס מישהו וביקש מהרבנית להזכיר בפני הרבי לברכה יהודי אחד שהיה מאוד חולה. לאחר מכן שאל את הרבנית אם לדעתה כדאי שגם ייסע לציון הק' כדי להתפלל עליו. ענתה לו הרבנית, במילים ספורות כדרכה: מיין מאן ווייס אליין וואס מען דארף טאן".

"לבעלי יש רעיונות טובים"

אחת שזכתה לבקר את הרבנית כמה פעמים מספרת: אף שבדרך כלל נמנעה מדבר על הרבי ועל גדולתו, הכרתי בה שהיא גאה בפעולת להפצת יהדות שהרבי יוזם ושמבצעות בהוראות שלו. אני זוכרת שפעם שאלה אותי איך התקבל בלונדון העניין של "צבאות השם", וכשאמרתי לה שהדבר התקבל

"והוי' עמו שהלכה כמותו"

לקט מתורתו של הרבי אודות הנחיצות, הזמן, ואיך ללמוד ה"סמיכה" להוראה, ביחד עם כמה שיחות אודות עניני ואחריותו של "רב".

ההוראה

מנהג¹ בית הרב: החתן מסדר לימודיו באופן אשר עד קודם החתונה יקבל סמיכה (לרב).

הגרלוי"צ ז"ל מקבל סמיכה

א. כאשר אאמו"ר ז"ל (בעל ההילולא) למד לקבל "סמיכה" לרבנות, החליט – מאיזה טעם שהוא – לנסוע להבחן ולקבל סמיכה אצל כו"כ גדולי ישראל שלא היו מחוגי החסידים ("עולם'שע גדולים"), כמו הגאון רבי חיים מבריסק, והגאון רבי אליהו חיים מייזל לודז, ועוד הרבה מה"עולם'שע גדולים" בזמן ההוא.

כיון שע"פ לבושו הי' ניכר על אאמו"ר עובדת היותו חסיד, ומה גם שנודע שהוא ממשפחת בית הרב – הרבה ר' חיים בריסקער לייגעו בהבחינה ("ער האט עם גוט געמאטערט") שיצליח להשתמט ("זיך ארויסדרייען") מלתת לו סמיכת חכמים. וכשנוכח לדעת, בסופו של דבר, שלא יעלה בידו להשטמט מנתינת הסמיכה, הפטיר ואמר: "געוואלד ר' לויק! אזא גוטע קאפ, אין וואס האט איר עס אריינגעלייגט!..." – כוונתו היתה לכך שאאמו"ר ז"ל השקיע את ראשו בלימוד חסידות וקבלה! (הרבי חייך, וחזר עוה"פ:) "אזא גוטע קאפ אין וואס האט איר עס אריינגעלייגט!..."².

שישתדלו לקבלת סמיכה קודם חתונתם

א. כאן המקום לעורר גם אודות התלמידים שצריכים ללמוד ע"מ לקבל "סמיכה" להוראה (כנזכר

לעיל³): הבחורים שדיברו עמהם אודות לימוד להוראה [חלקם הנני רואה כאן, הנשארים אינני רואה, ובודאי ימסרו את הדברים גם אליהם] – הרי לא לדרשא קאחינא, אלא הכוונה היא בנוגע לפועל מחש.

וגם הבחורים שלא דיברו עמהם על כך, אבל הם ראויים ומוכשרים לזה – יקבלו את הדבר על עצמם, ובפועל ממש, מתחיל מלילה זה או מחר בבוקר, יגשו אל העבודה ("צוטערעטן צו דער ארבעט") – בהתאם לסדרי הישיבה [...] ועד"ז בנוגע להבעה"ב הראויים לכך – ה"ז דבר נכון ביותר שגם הם יהיו בקיאים בהוראה, ותבוא עליהם ברכה.

ב. שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שמנהג בית הרב הי' לקבל סמיכה להוראה קודם החתונה, וכך נהג גם הוא בעצמו:

נישואי כ"ק מו"ח אדמו"ר התקיימו בהיותו בן שבע עשרה שנה, ולפני תקופה זה, למד במיוחד עבור הוראה. – לפני תקופה זו, למד בתור לימוד התורה סתם (ולא בשביל הוראה וכיו"ב), אבל קודם החתונה רצה אביו כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע שיקבל סמיכה, ואכן קיבל אס סמיכה אצל כמה רבנים.

- (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר): כנראה, שהרבנים ייגעו אותו קשות ("זיי האבן אים גוט געמאטערט"), וכשנוכחו לדעת שאכן ראוי הוא לכך, "ער האט דאס כשר פארדינדט", לא באופן של "נהמא דכיסופא", אלא ע"י יגיעה ("יגעט"), נתנו לו את הסמיכה...

ואף שהמדובר הוא בנוגע להנהגה של בית הרב, מ"מ, כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר וגילה את הדבר, - כבר אמרתי פעם שכאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מספר לי סיפור, כבר ידע מלכתחילה שאפרסם אותו, "פריער מיט א טאג שפעטער מיט א טאג", אם

³ (קודם התחלת שיחה זו הזכיר הרבי אודות התלמידים שצריכים לקבל "סמיכה", באמר, שבודאי יתעסקו התלמידים בכך בשקידה ביותר, ופנה אל ראש הישיבה (הרה"ג וכו') הרי"י פיקרסקי, ואמר: מסתמא תייגעו אותם ("וועט איר זיי מאטערן"), אבל סוכ"ס תוציאו את הסמיכה, כוונתי רק שלא יהי' זה בנקל, באופן ש"לא ינעת"... (המו"ל).

¹ ספר המנהגים ע' 75.

² (משיחת כ"ף מנ"א ה'תשי"א, (נדפס תורת מנחם ח"ג ע' 257-8) וראה שם א' מהשאלות בענין אנשי חצר ששכו בשבת סוכות לעשות "עירוב חצרות", שר' לויק פסק "שהסוכה עצמה מערבת" ור' חיים קיבל את זה. וראה שם ביאור בעבודת האדם.

בעל פה, או בכתב, או בדפוס, אבל זאת ידע, שהדבר לא יישאר בגדר סוד.

[...] מובן, שמנהג זה הוא הוראה לרבים – שצריכים לקבל סמיכה להוראה קודם החתונה. וטעם הדבר – כיון שלעתים תכופות מתעוררות בבית שאלות שונות, ואי אפשר ללכת לעתים קרובות כל כך לשאול את הרב (”מקען דאך ניט לויפן יעדן פאר מינוט צו א רב”), ולכן צריך להיות רב בתוך הבית.

ג. ובהתאם לכך יש לעורר – שכדאי ונכון ביותר שכאור”א הרוצה לבנות ”בנין עדי עד” (עד”ז אברכים ובעה”ב שלאחרי החתונה) – יוציא תחילה סמיכה להוראה. ובודאי יש ביכולתו של כאור”א לקבל סמיכה – לכל הפחות כי הסדר הנהוג בזמננו זה: בזמנים שעברו ידעו שכדי לקבל סמיכה לרבנות – הרי לכל לראש ”דארף מען גוט קענען לערנען”, ולאחרי זה יש לדעת כדבעי טור ושולחן ערוך, כל חלקיהם, או לכל הפחות שני חלקים – יורה דעה ואבן העזר.

ואילו בזמננו זה נעשה הסדר, שמתחילים בלימוד קיצור שו”ע, ולאח”ז מוספים ולומדים פי’ הבאר-היטב, ולאח”ז מוספים ולומדים שו”ע עם פירושי הט”ז והש”ך, ולאחרי זה אם זמנו פנוי – מוספים ולומדים טור וכו”י, וגם זה – רק קטעים קטעים.

ובכן, כוונתי שיקבלו סמיכה לכל הפחות באופן כזה – כדי לדעת את המעשה אשר יעשו, אשר לשם כך צריכה להיות ידיעה בשו”ע אורח חיים ויורה דעה, וגם איזו ידיעה בענינים דאבן העזר, אבל, לכל לראש ולכל הפחות – או”ח ויר”ד, שמוכרח הוא באם רוצים לדעת את המעשה אשר יעשו, ולא להכשל ח”ו בכו”כ הלכות, כמו הלכות שבת (כמ”ש רבינו הזקן באגרת הקודש) וכיו”ב.

ויש להדגיש, שלא נוגע כ”כ קבלת התעודה (”די פאפירל”) בצירוף חתימת המעידה על קבלת הסמיכה, כי אם, היכולת לקבל תעודה כזו, ומאחר שראוי לכך, התעודה עצמה כבר אינה מעכבת, ובלשון חז”ל ”הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו”.

אלא שבנוגע לבהורים דורשים בפירוש שיקבלו גם את התעודה, שכן, ע”ז יוכלו לדעת שמילאו את תפקידם (ללמוד כל ההלכות המתאימות) בפועל. ומה טוב שישלחום להבחן אצל מישהו ש”מחמיר” בנתינת הסמיכה, שאז יתברר שמילאו את תפקידם (בלימוד ההלכות) כדבעי⁴.

לקבל סמיכה לפני החתונה דוקא, שייכות ההלכה וחתונה – בנין נצחי

א. כ”ק מו”ח אדמו”ר סיפר, שלפני חתונתו אביו הרבי נ”ע שלפני הורה לו לקחת סמיכה להוראה. כפי שניכר מהסיפור שכך הי’ גם עם הרבי נ”ע שלפני חתונתו, הורה לו הרבי מהר”ש לקחת סמיכה, וישנו גם מכתב מהרבי מהר”ש להרבי נ”ע באותו זמן, בה כותב אליו ”בני הרב”.

מהסיפור הזה מובן שישנה שייכות בין הוראה וחתונה, ושהוראה היא הקדמה לחתונה.

ב. השייכות בין הוראה לחתונה הוא: הענין דל הוראה הוא לפסוק דין אמת לאמיתו, שלזה צריכים דעה צלולה, זה לא מספיק כשהוא אדם מחודד ומפולפל ואומר סברות טובות שהם דברי אלקים חיים אלא צריך שיהי’ לו דעה צלולה, בכדי שיוכל לפסוק ההלכה דין אמת לאמיתו, שזה נעלה מדברי אלקים חיים, וכמו שכותב והוי’ עמו שהלכה כמותו.

ז”א בשעה שהוא מחודד ומפולפל הוא אומר אכן סברות טובות, דברי אלקים חיים, אבל זה לא להלכה, כי יכולה להגיע סברא שני’ ולפרוך הסברה הקודמת, משא”כ הלכה זה אמת לאמיתו, ז”א זה ענין נצחי שקיים לעד.

וזהו שכתוב במשנה, למה נשנה הדעת יחיד, מכיון שהרי בין כה ההלכה לא כמוהו? עונה ע”ז המשנה – לפי פירוש א’ – שבאם לא הי’ כתוב הדעת יחיד, יוכל לבא א’ – ולומר סברה לפרוך ההלכה, ועל כן נשנה דעת יחיד, לומר ולהודיע לך שהיתה כבר כזה סברא ומ”מ לא כמוה נפסקה ההלכה.

ז”א שהדיין צריך להיות מוכן לכזו סברא שהיא לא כמו ההלכה ומ”מ לפסוק כמו ההלכה, כי זהו ענין של הלכות, שלא יכולים לפרוך אותם, זהו ענין מנחי וזהו אמת לאמיתו.

וזהו השייכות של הוראה לחתונה, כי זהו גם ענינו של חתונה, בנין נצחי, בנין עדי עד⁵.

הטעם מדוע יש לקבל ה”סמיכה” לפני החתונה דוקא

כמו שהתהוות העולם בכלל הוא ע”י התורה, כמ”ש אסתכל באורייתא וברא עלמא, ככה אצל כ”א בעולמו הפרטי, על ענין שהוא עושה, צ”ל לפני”ז אסתכל באורייתא. וזהו גם הטעם שהחתן עולה לתורה לפני החתונה.

⁵ (משיחת יום ד’ פ’ תולדות בדר”ח כסלו ה’תשי”ג על חתונה הרה”ח ר’ משה שי’ גאלדאמן- שיחות קודש ע’ 6-85.

⁴ (תורת מנחם התועודות ח”ד ע’ 259-61 – משיחת כ”ד טבת ה’תשי”ב, וראה גם בשערי הלכה ומנהג ח”ד ע’ קד.

מעלת קבלת סמיכה הוראה להשלוחים לאה"ק בנוגע משרות ברבנות ודיינות

מובן וגם פשוט אשר להצלחת כל האמור דרושה השתלמות של השלוחים גם בחייהם הפרטיים ובעניניהם הפרטיים, מתחיל אשר כל אלה הראויים ומתאימים לזה ילמדו ויקבלו סמיכת-חכמים, יורה יורה וגם ידין ידין: השתלמות בנוגע למעשה בשטח החינוך ועסקנות ציבורית וכו' כולל ג"כ אשר הראויים לזה ישתדלו בנוגע למשרות רבנות ודיינות במקומות המתאימים באה"ק ת"ו.

א. כל אלו המתאימים לזה, עכ"פ באם ישתדלו בזה ביגיעה במתאימה, בטח כבר עשו לקבל במיכה יורה יורה ידין ידין, ועכ"פ יעשו וימשיכו בזה ועד לגמר טוב כוריזות מהיום והלאה.

ב. בהמשך להאמור, המתאימים ואלה שברצונם להשתדל בזה, ישתדלו בנוגע לרבנות ודיינות כו' אשר לזה קדימה לגבי הבא לקמן.⁹

אישור הסמיכה

מובן שצריך לברר סיבת עיכוב האישור עד עתה ובהתאם לזה למלאות החסר, ולהשתדל באישורה.¹⁰

איזה חומר ללמוד

הרה"ח ר' אריה לייב קפלן כשנכנס ליחידות עבור יום הולדתו, בתשרי שנת תש"ל, הורה לו הרבי [אודות לימוד הסמיכה]:

"שילמד הגמ' חולין עם הרא"ש, ר"ן ופסקי התוס', לאחר מכן ילמד טור ובית יוסף, ושולחן ערוך אפשר עם באר היטב".

לכן כשהולכים לבנות בית בישראל, בעולם, צריכים קודם כל לעשות בית בתורה, שזה הענין לקחת [סמיכה ל] הוראה.

בבענין של מִזון לבוש ובית מבואר ההפרש בין לבוש ובית, שלבוש זה ענין זמני, יכול להיות שכעת הלבוש מתאים והנו לבוש טוב אבל זה רק עבור אותו רגע, משא"כ בית זה דבר תמידי.

וזהו החילוק בין סברות שאלו ואלו דברי אלקים חיים, לבין הלכות. סברות, הגם שבאותו רגע זה דבר טוב, ומקיים מצות ת"ת כי הרי ככה סדר הלימוד, אבל זה לא יותר מעבור רגע ההוא, כי יכולים לפרוך את זה, משא"כ הלכה ע"ד בית, שזה דבר תמידי.

וע"י שלוקח [סמיכה ל] הוראה, בונה בית בתורה ועי"ז וברא עלמא, ובונה בית גם בעולם. (חסר נוסח הברכה), והיו לבשר אחד.⁶

סמיכה ביחד עם לימוד הלי' טריפות

כתב בהפתקא⁷ שלקח סמיכה אבל עדיין לא נבחן על טריפות, ואמר הרבי: "וואס עפעס אזא סדר נעמען סמיכה אן טריפות. וואס היילסטו זיך נעמען דעם פאפיר, און וואס וועסטו טאן מיט דעם. איך וויל ניט מבטל זיין דעם ענין (ליקח סמיכה בלי טריפות) אבער איך האב נישט געוואסט אז אין ישיבה טוט מען דאס".

הכרח ומעלת לימוד הוראה למעשה

שהרי, בכל מקום ובכל זמן, גדיל לימוד המביא לידי הוראה למעשה, שאז הוא טוב לשמים (מצות ת"ת) וטוב לבריות (נבראו לשמש את קונם – ע"י מעשה התורה"צ),

וכמוכן גם משמה שנקראת בה בלה"ק תורה דוקא – בגין דאורי, ונרמז ג"כ בגימט' דתורה – תרי"א מצוות- צוה לנו משה,

שגם ענינו כמש"נ: והזהרתה גוי' והודעת גוי' ואת המעשה אשר יעשון.

ובפרט בזמן ומדינה אשר נתמעטו ביותר הלומדים הוראה למעשה ומתקיים מש"נ: ישוטטו הלומדים הוראה למעשה ומתקיים מש"נ: ישוטטו לבקש דבר הוי' זו הלכה ברורה כו',

אשר יקר (תרחי משמע) הלימוד דהלכה למעשה ומורח הוא ביותר ובגדר דא"א לעשותו ע"י אחרים.⁸

⁶ (שם ע' 89).

⁷ (יחידות כ"ו חשון ה'תשי"ד – שיחות קודש ע' תכא.

⁸ לקו"ש חכ"ד ע' 348, ממכתב הנהגת ה"כולל להוראה

מעשית- קראון הייטס".

⁹ לקו"ש חכ"ד ע' 391.

¹⁰ אג"ק הרבי חיי"ט ע' קעו.